



ORTADOĞU GÜNDEMİ

26 Aralık 2022-1 Ocak 2023

2023

■ LEVANT GÜNDEMİ

Suriye

• Uluslararası Gündemde Suriye

Türkiye Savunma Bakanı Hulusi Akar ve Millî İstihbarat (MİT) Başkanı Hakan Fidan Rusya'nın başkenti Moskova'da Rusya Savunma Bakanı Sergey Şoygu ve Suriye rejiminin Savunma Bakanı Ali Mahmud Abbas ile bir araya geldi. Toplantıda Suriye krizi, mülteci sorunu ve Suriye topraklarındaki terör örgütleriyle mücadeleye yönelik ortak çabalar ele alındı. Yapılan açıklamada toplantı "yapıcı" olarak nitelendirilirken, Suriye'de ve bölgede istikrarın sağlanması ve sürdürülmesi amacıyla bu tür üçlü görüşmelerin devam ettirilmesi konusunda mutabık kalındı.¹

ABD Merkez Komutanlığı (CENTCOM) 29 Aralık'ta yaptığı açıklamada ABD Ordusunun 2022 yılında IŞİD'e karşı toplam 313 operasyon gerçekleştirdiğini duyurdu. CENTCOM, Suriye'de 14 tek taraflı Amerikan operasyonu ve 108 ortak operasyon gerçekleştirdiğini ve bu operasyonlar sonucunda 466 IŞİD'li teröristin öldürüldüğünü ve 215'inin de tutuklandığını açıkladı.²

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov ile yaptığı telefon görüşmesine ilişkin basın mensuplarının sorularını yanıtladı. Çavuşoğlu, mevkidaşı Lavrov ile görüşmesinin sonucunda Esad rejimiyle ikinci görüşmenin ocak ayının ortasında gerçekleşebileceğini belirtti. Rusya Dışişleri Bakanlığında telefon görüşmesine ilişkin yapılan açıklamada ise "Bakanlar, karşılıklı yeni yılı tebrik ettiler ve Suriye meselesinin çözümü için adımların daha fazla koordinasyonu dâhil dışişleri bakanlıkları arasında 2023 için iş birliği planlarını görüştüler" ifadeleri kullanıldı.³

Suriye'nin güneyinde bulunan el-Tanf Askerî Üssü çevresinde konuşlu ABD destekli Özgür Suriye Ordusu güçleri, Ürdün sınırından geçirilmek istenen yüklü miktarda uyuşturucuya el koyduklarını duyurdu. Örgüt tarafından yapılan açıklamada, bölgedeki kaçakçıları hedef alan operasyonda 176 bin Captagon hapının ele geçirildiği ifade edilirken bu hapların Ürdün üzerinden Körfez ülkelerine sevk edilmeye hazırlandığı belirtildi.⁴

• Suriye Rejimi

Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad, üç kanun hükmünde kararname (KHK) yayımladı. KHK'ların iç güvenlik güçleri çalışanlarının maaşlarına zam yapılması ve üniversitelerdeki öğretim görevlilerinin maaşlarının artırılmasını içerdiği kaydedildi. Gözlemcilere göre KHK'lar, maaş

1 <https://www.trtworld.com/turkey/turkish-russian-syrian-defence-ministers-discuss-syria-crisis-in-moscow-63959>

2 <https://www.middleeastmonitor.com/20221230-us-military-carried-out-313-operations-against-daesh-in-2022/>

3 <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/bakan-cavusoglu-esed-rejimiyle-ikinci-gorusmenin-ocak-ortasinda-olabilecegini-belirtti/2777007>

4 جيش سوريا الحرة يصادر شحنة مخدرات متجهة إلى الأردن ودول الخليج | وكالة قاسيون للأنباء

artışına rağmen devlet kurumlarında maaşların değerinin düştüğünü, hızlanan ekonomik çöküşün bir sonucu olarak elde edilen gelirle asgari harcamalar arasındaki uçurumun daha da büyüdüğünü gözler önüne serdi.⁵

Suriye'nin güneyindeki Dera vilayetinin kuzey ve batı bölgelerinde rejimin devrilmesi ve hükümet hapishanelerindeki tutukluların serbest bırakılması çağrısıyla gösteriler düzenlendiğini bildirildi. Yerel kaynaklar, göstericilerin ayrıca rejimle müttefik olan İranlı milislerin vilayetten çıkarılması çağrısında bulunduğunu belirtti.⁶

Yerel kaynaklara göre, kimliği belirsiz silahlı kişilerin Dera vilayetindeki el-Naima kasabasının doğusunda rejime ait iki kontrol noktasına saldırdığı belirtildi. Düzenlenen saldırılarda rejim güçlerine ait dört askerin hayatını kaybettiği ve iki kişinin ağır yaralandığı belirtildi. Rejimin bölgeye takviye güçler sevk ederek güvenlik kordonu oluşturduğu kaydedildi.⁷

• Fırat'ın Doğusu

Suriye Demokratik Güçleri (SDG), 26 Aralık tarihinde Rakka kentinde IŞİD militanları tarafından düzenlenen bir saldırıda altı SDG üyesinin öldüğünü, çok sayıda da yaralının olduğunu bildirdi. SDG'nin sözde komutanı Mazlum Abdi kod adlı Ferhat Abdi Şahin saldırıya yönelik yaptığı açıklamada, bir IŞİD hücrelerinin kentteki askerî binaları hedef aldığını, altı militanın öldüğünü ve sayısı belirtilmeyen diğerlerinin de yaralandığını söyledi. Suriye İnsan Hakları Gözlemevi (SOHR), saldırının aralık ayının başından bu yana SDG kontrolündeki bölgelerde IŞİD'in uyuyan hücreleri tarafından gerçekleştirilen 16. operasyon olduğunu kaydetti.⁸

Suriye'nin doğusunda 30 Aralık'ta petrol endüstrisi çalışanlarını taşıyan bir otobüsü hedef alan roket saldırısında en az 10 kişinin hayatını kaybettiği bildirildi. Suriye Petrol Bakanlığının yaptığı açıklamalarda roketin Deyrizor vilayetinin doğusundaki el-Tay gaz sahasına isabet ettiği belirtildi. Saldırıyı üstlenen olmadığı ancak SOHR tarafından saldırının arkasında IŞİD'in olduğu iddia edildi. Gözlemevi ayrıca roket saldırısında ölenlerin sayısının arttığını ve en son 12 işçinin öldüğünü bildirdi.⁹

• İdlib ve Harekât Bölgeleri

28 Aralık'ta Suriye'nin kuzeybatısında ülkenin kötüleşen sosyoekonomik koşulları protesto edildi. Katılımcılar tarafından yapılan açıklamada, "Esad rejimi ve onu uluslararası alanda destekleyenlerin yönetimi altında Suriye'deki adaletsizlik büyük boyutlara ulaşmıştır" denildi.¹⁰

5 <https://turkish.aawsat.com/home/article/4070026/esed-rejimi-doviz-artisina-karsi-memurlara-zam-yapti>

6 <https://www.newarab.com/news/anti-regime-protests-spread-across-syrias-daraa>

7 <https://www.newarab.com/news/syria-regime-forces-killed-wounded-two-attacks-daraa>

8 <https://gulfnnews.com/world/mena/daesh-attack-in-syria-kills-6-kurdish-security-forces-1.92895157>

9 <https://www.newarab.com/news/attack-kills-10-syria-kurdish-forces-arrest-52-militants>

10 <https://www.newarab.com/news/syrians-idlib-stand-solidarity-daraa-suweida>

Rusya, Suriye ve Türkiye savunma bakanlarının 27 Aralık'ta Moskova'da yaptıkları görüşmenin ardından, Suriye'nin kuzeybatısındaki bölgelerde halk, siyasi aktörler ve askerî kesim üzerinde bölgenin geleceğine ilişkin olarak endişenin hâkim olduğu bildirildi. İdlib, el-Bab, Cerablus, Azez, Suran ve kuzeydeki diğer kentlerde 30 Aralık tarihinde onlarca protesto gösterisi düzenlendi. Göstericiler, Türkiye ile Suriye rejimi arasındaki yakınlaşmayı ve iki ülke yetkilileri arasında son zamanlarda yapılan görüşmeleri kınayarak Esad rejimiyle normalleşmeyi reddetti.¹¹

Millî Savunma Bakanlığı 30 Aralık'ta yaptığı açıklamada, Türk güvenlik güçlerinin Suriye'nin kuzeyinde, Türkiye sınırı yakınlarında sekiz PKK teröristini "etkisiz hâle getirdiğini" belirtti. Bakanlık yaptığı açıklamada, teröristlerin Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı Harekât bölgelerinde hedef alındığını vurguladı.¹²

İsrail-Filistin

İsrail'in yeni Başbakanı Binyamin Netanyahu, hükûmetin yemin töreninden önce koalisyon anlaşmalarını Knesset'e sundu. Netanyahu ayrıca yeni kabinede görev alacak bakanların isimlerini kamuoyu ile paylaştı.¹³

Netanyahu tarafından kurulan ve yaklaşık 75 yıllık İsrail tarihindeki en milliyetçi ve aşırı dindar hükûmet olarak nitelendirilen yeni kabinenin Amerika'daki Yahudi dostları ve destekçileri için benzeri görülmemiş zorluklar ortaya koyduğu iddia edildi. ABD'deki İsrail yanlısı lobilerin de bu yeni hükûmeti desteklemesinin kolay olmayacağı belirtildi.¹⁴

İsrail'in yeni Ulusal Güvenlik Bakanı Itamar Ben-Gvir İsrail polisi ile temasa geçerek Mescid-i Aksa'yı ziyaret etmeyi planladığını bildirdi. Bu ziyaretin, Ben-Gvir'in bir bakan olarak Mescid-i Aksa'yı ilk ziyareti olacağı belirtildi. Ayrıca görevdeki bir İsraili bakanın tartışmalı kutsal mekânı beş yıl aradan sonra ilk kez ziyaret edeceği kaydedildi.¹⁵

Kral Abdullah, CNN'den Becky Anderson'a Kudüs'teki kutsal bölgelere ilişkin değerlendirmelerde bulundu. Abdullah, İsrail'de yeni göreve gelecek Binyamin Netanyahu hükûmetini, Kudüs'teki kutsal bölgelerin "kırmızı çizgi" olduğu konusunda uyardı. Kutsal bölgelerdeki statükonun değişimine dair endişelere değinen Abdullah, «İnsanlar bizimle çatışmaya girmek isterse oldukça hazırlıklyız. Eğer bu kırmızı çizgileri zorlamak istiyorlarsa ona göre davranacağız» açıklamasında bulundu.¹⁶

11 <https://turkish.aawsat.com/home/article/4074101/ankara'nin-sam-ile-yakinlasma-hamlesi-suriyeli-muhafiflerin-yasadigi-bölgelerde>

12 <https://www.aa.com.tr/en/turkiye/turkiye-neutralizes-8-pkk-yppg-terrorists-in-northern-syria/2776227>

13 <https://m.jpost.com/breaking-news/article-725985>

14 <https://m.jpost.com/opinion/article-726044>

15 <https://m.jpost.com/breaking-news/article-726371>

16 <https://turkish.aawsat.com/home/article/4069661/ürdün-kralı-abdullah-israile-mescid-i-aksa-kırmızı-çizgidir-uyarısında-bulundu>

Filistin İstatistik Bürosu 29 Aralık'ta yaptığı açıklamada, dünyadaki Filistinli sayısının yaklaşık 14,3 milyona ulaştığını duyurdu. Yapılan açıklamada, 1967 sınırları kapsamında yer alan Filistin topraklarındaki nüfusun 2022'nin sonunda yıllık %2,4 artışla yaklaşık 5,4 milyona ulaştığı kaydedildi. Ayrıca 1948 topraklarında yaklaşık 1,7 milyon, Arap ülkelerinde yaklaşık 6,4 milyon ve yabancı ülkelerde yaklaşık 761 bin Filistinlinin yaşadığı belirtildi. Filistin İstatistik Bürosu son olarak, "2022 yılı sonunda Yahudi sayısının 7,1 milyona ulaşması ve böylece bu yıl sonunda Filistin'deki toplam Filistinli ve Yahudi sayısının eşit olması bekleniyor" öngörüsünde bulundu.¹⁷

Ürdün

Birleşik Arap Emirlikleri'nin (BAE), Ürdün Ordusuyla ortak taktik askerî tatbikat yaptığı kaydedildi. Ürdün Kraliyet Divanından yapılan yazılı açıklamada, BAE'nin başkenti Abu Dabi'de gerçekleştirilen askerî tatbikata, Ürdün Velihaht Prensi Hüseyin bin Abdullah ve Abu Dabi Yürütme Konseyi Üyesi Halid bin Muhammed bin Zayed'in katıldığı belirtildi. Ürdün Ordusundan Prens bin Abdullah'ın "Tank Birliği Komutan Yardımcısı" olarak hizmet ettiği zırhlı bölüğün tatbikatta yer aldığı kaydedilen açıklamada, BAE Ordusuyla ortak taktik askerî tatbikatla savaş yeteneklerinin geliştirildiğine işaret edildi. Açıklamada ayrıca, Prens bin Abdullah ile bin Zayed'in iki ülke arasındaki "kardeşlik ilişkilerini" görüştüğü aktarıldı.¹⁸

Ürdün Ordusu, Suriye topraklarından ülkeye sızmaya çalışan uyuşturucu çetesiyle çatışma yaşandığını ve kaçakçıların bazılarının yaralandığını duyurdu. Ürdün Ordusunun resmî sitesinde yetkili bir şahsa dayandırılan açıklamaya göre, sınır muhafızları Suriye topraklarından bir grup kaçakçının Ürdün topraklarına yasa dışı yollardan geçme girişimini gözlemledi. Sınır devriyelerinin acil harekete geçerek angajman kurallarını uyguladığı belirtilen açıklamada, açılan ateş sonucu kaçakçıların bir kısmının yaralandığı, diğerlerinin ise Suriye'nin içlerine doğru kaçtığı kaydedildi. Açıklamada, bölgede yapılan teftişler sonucu 1392 paket esrar bulunduğu ifade edildi.¹⁹

Ürdün Kraliyet Divanı, Velihaht Prens Hüseyin bin Abdullah'ın Racva Halid bin Musaid bin Seyf bin Abdulaziz Al Seyf'le 1 Haziran'da evleneceğini duyurdu. Nişan, gelinin babasının Suudi Arabistan'ın başkenti Riyad'daki evinde Ürdün Kralı II. Abdullah ve Kraliçe Rania Al-Abdullah'ın huzurunda gerçekleşmişti. Ürdün'ün Velihaht Prensi'nin Suudi Arabistan'ın kraliyet ailesiyle uzaktan akraba olan Racva Halid ile evlenmesi, iki ülke ilişkilerini uzun vadede olumlu şekilde etkileyecek bir gelişme olarak görüldü.²⁰

Ürdün'ün güneyinde etkili olan şiddetli yağışlar Petra Antik Kentinde sele neden oldu. Kentte bulunan çok sayıda turist tahliye edildi. Petra Kalkınma ve Turizm Bölgesi Otoritesi antik kenti ziyarete kapattı. Şiddetli yağışlar nedeniyle Bayındırlık ve İskân Bakanlığı ise Lut Gölü

17 <https://www.aljazeera.net/news/2022/12/29/نصفهم-بالشقات-أكثر-من-14-مليونا-عدد>

18 <https://turkish.aawsat.com/home/article/4067486/bae-ile-ürdün-arasında-ortak-askeri-tatbikat>

19 <https://www.jordantimes.com/news/local/jaf-foils-drug-smuggling-attempt-syria-3>

20 <https://www.jordantimes.com/news/local/royal-hashemite-court-announces-date-crown-princes-wedding>

ile Akabe şehri arasındaki yolu güvenlik gerekçesiyle geçici bir süre kapatma kararı aldı. Maan kentinde sel nedeniyle bir otobüsün devrilmesi sonucu ise 3 kişinin yaralandığı bildirildi.²¹

Lübnan

Lübnan'da Özgür Yurtsever Hareket lideri Cibran Basil ve Marada Hareketi lideri eski Bakan Süleyman Franciye, bir araya geldi. Franciye ve Basil arasındaki görüşme, Hizbullah Genel Sekreteri Hasan Nasrallah'ın geçen ramazan ayında bir iftar yemeğinde iki ismi bir araya getirmesinden bu yana ilk kez gerçekleşti. Parlamento, şu ana kadar 10 oturum düzenledi ancak cumhurbaşkanını seçmede başarılı olamadı. En güçlü cumhurbaşkanı adaylarından olan Basil, son dönemde diğer siyasi parti liderleriyle de görüşmeler gerçekleştirdi.²²

Lübnan'ı ziyaret eden İspanya Başbakanı Pedro Sançez'in en önemli durağı UNIFIL kapsamında görev yapan yaklaşık 600 İspanyol askerinin bulunduğu Miguel de Cervantes üssü oldu. BM Barış Gücü askerlerinden İrlandalı Sean Rooney'nin suikast sonucu öldürülmesi Sançez'in bu ziyaretinde etkili oldu. Nitekim 2006 yılından itibaren bölgede en fazla askeri olan ülke İspanya olmuştur. Sançez, Lübnan Başbakanı Necib Mikati ile de bir görüşme gerçekleştirdi.²³

Lübnan'ın kuzeyindeki Silata sahili açıklarında düzensiz göçmenleri taşıyan teknenin batması sonucu 2 kişi öldü ve 232 kişi kurtarıldı. Lübnan Ordusundan yapılan yazılı açıklamada, deniz kuvvetlerinin Lübnan-İsrail sınırında görev yapan Birleşmiş Milletler Geçici Barış Gücünün (UNIFIL) desteğiyle batan tekneden 232 kişiyi kurtarıldığı ifade edildi. Başbakan Necip Mikati yaptığı yazılı açıklamada, batan teknedekileri kurtarmak için büyük çaba sarf eden Lübnan Ordusunu överken, UNIFIL'e de yardımlarından ötürü teşekkür etti.²⁴

Lübnan Başbakanı Necib Mikati, Meclis Başkanı Nebih Berri ile görüştü. İkili toplantıdan sonra açıklama yapan Mikati, hükûmetle ilgili meseleleri ve devlet işlerinin nasıl yürütüleceğini görüştüklerini belirtti.²⁵

21 <https://www.trthaber.com/haber/dunya/petra-antik-kentinde-sel-turistler-tahliye-edildi-733580.html>

22 <https://www.lbcgroup.tv/news/d/press/679636/bassil-frangieh-meet-amid-tension/en>

23 <https://www.lbcgroup.tv/news/d/variety/680051/spanish-pm-reaffirms-support-for-unifil-during-lat/en>

24 <https://www.trthaber.com/m/haber/dunya/lubnanin-kuzeyinde-duzensiz-gocmenleri-tasiyan-tekne-batti-734869.html>

25 <https://www.naharnet.com/stories/en/294574-mikati-meets-berri-over-govt-file-state-affairs>

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Başbakanı Muhammed Şiya es-Sudani'nin dolar kuru ile ilgili son durumu görüşmek üzere ABD'ye gideceği bildirildi. Yazar ve gazeteci Ebu Firas Hamdani bir televizyon kanalına yaptığı açıklamada, ABD'nin Irak'ta doları istikrarlı bir düzeye kavuşturmak için çeşitli koşullar belirlemesi sebebiyle Sudani'nin ABD'yi ziyaret edeceğini belirtti. Hamdani, Irak maliye bakanı, merkez bankası başkanı ve planlama bakanının da Sudani'nin ABD ziyaretine eşlik edeceğini kaydetti.²⁶

Suriye Kürt Ulusal Konseyi (ENKS) yetkilerinin Semelka (Fişhabur) Sınır Kapısı üzerinden Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'ne (IKBY) geçişlerinin IKBY yönetimi tarafından engellendiği belirtildi. ENKS Genel Sekreterliği tarafından yapılan açıklamada, sınır kapısının açık kalmasını sağlamak için birçok siyasi tarafla görüşmeler gerçekleştirdiği ve bunun siyasi ajandanın bir parçası olarak görülmediği vurgulandı. Bu engellemelerin Kürdistan Demokratik Partisi (KDP) tarafından gerçekleştirildiğinin altı çizilerek uluslararası topluma söz konusu ihlallere son verilmesi için KDP'ye baskı yapılması çağrısında bulunuldu.²⁷

Irak Başbakanı Sudani, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'dan Türkiye'yi ziyaret daveti aldı. Başbakanlık Basın Ofisi tarafından yapılan basın açıklamasına göre, Sudani'nin geçen hafta Türkiye'nin Irak Büyükelçisi Ali Rıza Güney'i kabul ettiği ve Güney'in, Türkiye'yi ziyaret etmesi için resmî davet içeren bir mektubu Sudani'ye teslim ettiği açıklandı. Erdoğan'ın Sudani'ye yazdığı mektupta, Irak-Türkiye Stratejik İşbirliği Konseyi toplantılarının yeniden başlatılması arzusunun dile getirdiği belirtildi.²⁸

Irak Cumhurbaşkanlığı resmî sosyal medya hesabından yapılan açıklamaya göre, Cumhurbaşkanı Abdullatif Reşid ve Başbakan Sudani'nin gerçekleştirdiği görüşmede vilayetlere saha ziyaretlerine devam edilmesi gerektiği kaydedildi. Görüşmede son gelişmeler ve hükümet programının nasıl uygulanacağı ele alındı. Görüşmenin diğer bölümünde Reşid, Musul'a yaptığı ziyareti değerlendirerek, Musul'un terör örgütü IŞİD'den kurtarılmasının ardından vilayetin durumu ve ihtiyaçları hakkında bilgi aldığını aktardı.²⁹

• Güvenlik

Kanun Devleti Koalisyonu Basın Ofisinden yapılan açıklamaya göre, Kanun Devleti Koalisyonu Başkanı Nuri el-Maliki, İçişleri Bakanı Abdülemir eş-Şimmeri ile bir araya geldi. Görüşmede güvenlik konusundaki gelişmeler ve içişleri bakanlığının kurum ve oluşumlarının

26 <https://www.tebaajansi.com/irak/sudani-abdye-gidecek-h302861.html>

27 https://www.basnews.com/tr/babat/788739?__cf_chl_tk=myT4Y08tkLI.JU.q0iNhFlMis2CkAO_elVvgaKhuZJY-1672402784-0-gaNycGzNCSU

28 <https://www.iraqinews.com/iraq/iraqi-pm-receives-invitation-from-erdogan-to-visit-turkey/>

29 <https://www.tebaajansi.com/irak/ic-gocmenlerin-kaldigi-kamplar-kapatilacak-h302902.html>

ülkedeki istikrarı sağlamadaki rolü ele alındı. Bakan Şimmeri, içişleri bakanlığının çalışmalarını iyileştirme planlarının ve vatandaşların güvenliğini koruma konusundaki hazırlıkların gözden geçirildiğini belirtti.³⁰

IKBY'nin Irak Ortak Operasyonlar Komutanlığındaki Temsilcisi Abdulhalik Talat, IŞİD tehdidinin artabileceği uyarısında bulundu. Abdulhalik Talat, IKBY idaresi dışında kalan Kürtlerin yaşadığı bölgelerde IŞİD tehdidinin büyüebileceğini belirtti. Talat, Bağdat ile Erbil arasındaki anlaşmanın uygulanması gerektiğini aksi takdirde Kürtlerin yoğun yaşadığı bölgeler başta olmak üzere birçok bölgede güvenlik boşluğunun giderilemeyeceğini ifade etti. Talat ayrıca, Bağdat ile Erbil'in kuracağı ortak tugaylarla ilgili ekonomik ve bürokratik işlerin hızlandırılması gerektiğini vurguladı.³¹

IŞİD'e Karşı Uluslararası Koalisyon sözcüsü Rachael Jeffcoat, Demokratik Suriye Güçleri (DSG) ve Peşmerge'nin IŞİD'e karşı mücadelede önemli müttefikleri olduğunu ve onları desteklemeye devam edeceklerini belirtti. Jeffcoat'ın yaptığı açıklamada, "IŞİD, Irak ve Suriye'nin tamamına yönelik devam eden bir tehdit. Saldırı düzenlemek için her yola başvuruyor ve masum halkı hedef alıyor. IŞİD'in kalıcı yenilgiye uğratılması için 2023'te de müttefiklerimize danışmanlık hizmeti verip onları desteklemeye devam edeceğiz" ifadelerini kullandı.³² ABD Merkez Kuvvetler Komutanlığı (CENTCOM) tarafından 29 Aralık 2022 tarihinde yayımlanan 2022 yılı verilerine göre Irak'ta 191 ortak operasyonun yapıldığı, 159 IŞİD üyesinin yakalandığı ve en az 220 IŞİD'linin öldürüldüğü kaydedildi.³³

Irak Başbakanlık Basın Ofisinden yapılan açıklamaya göre, Başbakan ve Silahlı Kuvvetler Başkomutanı Sudani, Ulusal Güvenlik Danışmanı, Genelkurmay Başkanı, Ortak Operasyon Komutan Yardımcısı ve istihbarat teşkilatlarının komutanlarının katılımıyla Ulusal İstihbarat Koordinasyon Kurumu toplantısına başkanlık etti. Açıklamaya göre Sudani, istihbarat personellerinin fedakarlıklarının ve hizmetlerinin terör gruplarıyla organize suç ve uyuşturucu çetelerinin kalıntılarının takibinde oynadığı büyük rolü övdü. Sudani, teknik ve insani yeteneklerin geliştirilmesi için istihbarat servislerine tam destek verilmesi gerektiğini vurguladı. Ayrıca istihbarat sektöründe çalışan komutanların performanslarının kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesini emretti.³⁴

• Ekonomi

ABD dolarının Irak dinarı karşısındaki yükselişi, Irak ve IKBY'de gündemin en sıcak maddesi oldu. 100 ABD doları, 160 bin Irak dinarı seviyesine yükseldi. Devam etmesi beklenen bu

30 <https://ina.iq/turkmen/36787-maliki-ile-icileri-bakan-immeri-gorutu.html>

31 <https://www.basnews.com/tr/babat/788861>

32 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/31122022>

33 <https://www.centcom.mil/MEDIA/PRESS-RELEASES/Press-Release-View/Article/3255908/centcom-year-in-review-2022-the-fight-against-isis/>

34 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/PM-al-Sudani-orders-a-comprehensive-assessment-for-all-top-intelligence-officers-in-Iraq>

yükseliş Irak piyasasının tamamına etki ederken, eski Irak Parlamentosu Maliye Komisyonu üyesi Necibe Necib, dolardaki bu yükselişin sebebinin, Irak Merkez Bankası ile ABD Hazine Bakanlığının yaptığı dolarla ilgili işlemlerin takip edilmesi anlaşması olduğunu belirtti. Anlaşma uyarınca ABD Hazine Bakanlığı ile Irak Merkez Bankası, Irak'ta dolarla yapılan işlemlerin takibi için elektronik bir sistemi uygulamaya koyacak. 15 gün sürmesi beklenen sürecin, dolardaki yükselişi tetiklediği belirtiliyor.³⁵

Irak Maliye Bakanı Tayif Sami Muhammed, Basra'da yeni bir petrol rafinerisi inşa edilmesi amacıyla Japonya ile anlaşma imzaladıklarını söyledi. Bakan Muhammed 28 Aralık'ta Japonya'nın Bağdat Büyükelçisi Masamoto Kenechi ile bir araya gelerek açıklamalarda bulundu. Maliye Bakanı, Basra rafinerisinin geliştirilmesi için uzun vadeli kredi sağlanmasına ilişkin Japonya Büyükelçiliği ile evrak alışverişinde bulunulduğunu ve bir mutabakat zaptı imzaladıklarını aktardı.³⁶ Japonya'dan alınan kredinin değerinin 1 milyon 200 bin dolar olduğunu vurgulayan Muhammed, "Petrol ürünlerinin kalitesini iyileştirmeyi ve petrol ürünlerine yönelik arz ve talep arasındaki boşluğu doldurmayı amaçlayan proje, petrol istasyonları üzerindeki çevresel yükü azaltma girişimidir" ifadelerini kullandı.³⁷

Irak halk hareketinin koordinasyon komitesi üyesi Hüseyin Ali el-Kar'avi Irak el-Malumah, Irak halk hareketinin, ABD Büyükelçiliği önünde bir gösteri düzenlemeye hazırlandığını açıkladı. Gösterinin ABD dolarının Irak dinarı karşısında yükselmesi başta olmak üzere ekonomik sebeplere dayandığı belirtiliyor.³⁸

IKBY'den bir heyetin Bağdat'ı ziyaret edeceği aktarıldı. Heyette maliye, doğal kaynaklar ve planlama bakanlarının yanı sıra Sudani kabinesinden çeşitli kişilerin yer alacağı belirtildi. Görüşmede 2023 bütçesinin ve IKBY'nin bütçe payının görüşüleceği belirtildi. En son 10 Aralık'ta IKBY heyetinin Bağdat'a geldiği görüşmede bütçe ve petrol ve gaz konuları görüşülmüştü.³⁹

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Irak'ta bir yılda yaklaşık 700 kişinin intihar ettiği bildirildi. İnsan Hakları Komisyonundan yapılan açıklamada, Irak'ta yılda yaklaşık 700 intiharin kaydedildiği ve çok sayıda intihar girişiminin önlendiği aktarıldı. Açıklamada, "Irak vatandaşlarının içinde bulunduğu siyasi, ekonomik ve sağlık krizleri, Iraklıların intihara varan çaresizliğinin başlıca nedenidir" denildi. İnsan Hakları Komisyonundan yapılan açıklamada ayrıca, "Irak'ta devam eden kriz, işsizlik ve artan yoksulluk nedeniyle intihar oranı tehlikeli bir şekilde arttı" ifadesi kullanıldı.⁴⁰

35 <https://www.basnews.com/tr/babat/788950>

36 https://www.arabnews.jp/en/japan/article_86922/

37 <https://www.tebaajansi.com/irak/irak-ile-japonya-arasinda-anlasma-h302867.html>

38 <https://en.mehrnews.com/news/195617/Iraqis-to-stage-rally-in-front-of-US-embassy-over-economy>

39 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/KRG-delegation-to-visit-Baghdad-soon-budget-is-on-the-agenda-source>

40 <https://www.tebaajansi.com/irak/intihar-orani-aciklandi-h302780.html>

Irak'ın başkenti Bağdat'ta yılbaşı kutlamalarında kullanılan havai fişekler nedeniyle 150 kişi yaralandı. Ülke genelindeki kutlamalarda yaşanan yaralanmalar ve can kayıplarıyla ilgili daha sonra detaylı bir açıklamanın yapılacağı bildirildi.⁴¹

Irak Göç ve Göçmenler Bakanı İvan Faik, basına yaptığı açıklamada, hükûmetin yeni yıl planlaması çerçevesinde ülkedeki iç göçmenlerin buldukları kampların yaklaşık 6 ay içinde kapatılacağını ve göçmenlerin evlerine geri gönderileceğini belirtti. Bu uygulamanın sadece Göç ve Göçmenler Bakanlığının görevi olmadığına dikkat çeken Faik, diğer bakanlıkların da projeye destek vereceğini ve göçmenlerin geri dönecekleri yerlerde onlara gereken olumlu hayat şartlarının sağlanacağını kaydetti. Süleymaniye'de 4, Erbil'de 6, Duhok'ta 16 ve Musul'da 1 kampın olduğunu belirten Göç ve Göçmenler Bakanlığı Sözcüsü Ali Cihangir de bu kamplarda toplam 37 bin göçmen ailenin kaldığını söyledi.⁴²

41 <https://www.iraqinews.com/iraq/150-injured-in-baghdad-because-of-new-years-eve-fireworks/>

42 <https://www.tebaajansi.com/irak/ic-gocmenlerin-kaldigi-kamplar-kapatilacak-h302902.html>

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan başkanlığında, Birleşik Irak Türkmenleri Cephesi Listesi'nde yer alan parti başkan ve temsilcilerinin katılımıyla toplantı gerçekleştirildi. Gerçekleştirilen toplantıda, Irak ve Türkmen bölgelerinin siyasi ve güvenlik durumu ele alındı. Toplantıda ayrıca, Irak'ın federal bütçesinden Türkmen bölgelerinin payının sağlanması vurgusu yapıldı.⁴³

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, Kerkük Vali Vekili Rakan Said el- Cuburi ile görüştü. Görüşmede, Kerkük'ün güvenlik durumu ve hizmetler konusu ele alındı. Görüşmede Turan ayrıca, Kerkük'te huzur ve istikrarın artırılmasının, yönetimde bileşenlerin ortak olmalarına bağlı olduğunu açıkladı.⁴⁴

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük Milletvekili Erşat Salihi, Suriye Türkmen Meclis Başkanı Muhammet Türkhan ile görüştü. Görüşmede, Irak ve Suriye Türkmenleri arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesi ve ortak öneme sahip konular ele alındı. Görüşmede, Türkmeneli Dernekler Federasyonu Başkanı Mehmet Tütüncü de hazır bulundu.⁴⁵

Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) Etnik ve Dinî Oluşumlardan Sorumlu Bakan ve ITC Siyasi Büro Üyesi Aydın Maruf, "2022 Türkmenlerin Siyasi Durumu" konulu bir sempozyum düzenledi. Maruf sempozyumda, "Türkmenler her zaman barış ve diyalog içerisinde haklarını talep etmiştir. Irak Bakanlar Kurulunda Türkmenlerin temsiliyetinin olmaması Irak Anayasası'na aykırıdır" diye konuştu. IKBY'nin gündeminde olan konular arasında seçim yasasının olduğunu belirten Maruf, "Türkmenler hiçbir zaman siyasi çekişmelerde bir taraf değildir. Bugün IKBY Parlamentosunda 5 kota sandalyesi Türkmenleri temsil etmektedir, biz her zaman bu sayının artmasından yanayız. Türkmenler için 7 kota sandalyesinin olmasını talep ettik" ifadelerinde bulundu.⁴⁶

Irak Savunma Bakanı Sabit el- Abbasi başkanlığında üst düzey bir heyet, Musul'a bağlı Telafer ilçesini ziyaret etti. Ziyarete Telafer'in önde gelen aşiret başkanlarıyla görüşen Abbasi, ilçenin güvenlik durumunun istikrara kavuşması için her türlü desteği vereceğini açıkladı.⁴⁷

• Güvenlik

Irak güvenlik kaynaklarından yapılan açıklamada, Kerkük'ün güneyinde yer alan Zab bölgesinde varlık gösteren terör örgütü IŞİD'e yönelik operasyon düzenlendiği belirtildi. Operas-

43 <https://www.facebook.com/itchasanturan>

44 <https://www.facebook.com/photo?fbid=698414188321062&set=pcb.698414291654385>

45 <https://www.facebook.com/photo?fbid=725444295604176&set=pcb.725472595601346>

46 <https://www.tebaajansi.com/irak/maruf-yeni-irak-hukümetinde-turkmenlere-hak-taninmamistir-h302734.html>

47 <https://earthiq.news/wp-content/uploads/2023/01/WhatsApp-Image-2023-01-01-at-80128-PM.jpeg?v=1672592812>

yonda el yapımı bomba ve çok sayıda Kalashnikov silahın ele geçirildiği açıklandı.⁴⁸

Irak güvenlik kaynaklarından yapılan açıklamada, Irak'ın farklı illerinde terör örgütü IŞİD'e yönelik operasyon düzenlendiği belirtildi. Düzenlenen operasyonla ilgili yapılan açıklamada, Musul, Kerkük, Selahaddin, Anbar ve Misan ilinde Terör Yasası'nın 4. maddesi kapsamında aranan 11 teröristin yakalandığı açıklandı.⁴⁹

Irak güvenlik kaynaklarından yapılan açıklamada, Kerkük'ün Dibis ilçesinde varlık gösteren terör örgütü IŞİD'e yönelik operasyon düzenlendiği belirtildi. Operasyona ilişkin yapılan açıklamada, örgüt tarafından kullanılan 1 sığınağın imha edildi ve çok sayıda havan topunun ele geçirildiği açıklandı.⁵⁰

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Kerkük İl Sağlık Müdür Yardımcısı Ziyat Halaf yaptığı açıklamada, Kerkük'te el-Emel Diyaliz Merkezinin açılışının yapıldığını belirtti. Halaf, açılışını yaptığımız diyaliz merkezi 65 yataktan oluşmaktadır. Kerkük'te toplam 350 diyaliz hastasının olduğunu ve bu merkez aracılığıyla rahat bir şekilde tedavi edileceklerini açıkladı.⁵¹

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, Kerkük'te bulunan Kalb el-Akdes Kilisesi'ni ziyaret etti. Kerkük ve Süleymaniye Kiliseleri Başpiskoposu Yusuf Toma tarafından karşılanan Turan, Hristiyan aleminin bayramını tebrik ederek Irak'ın birlik ve beraberliğinde Hristiyanların rolünden söz etti.⁵²

48 <https://almaalomah.me/news/security/الحشد-يعثر-على-شبكة-أنفاق-لدا-عش-بدا-خلها-عبوات-ور-شاشة-في-كركو>

49 <https://www.tebaajansi.com/irak/aranan-11-terrorist-yakalandi-h302892.html>

50 <https://www.mawazin.net/Details.aspx?jimare=215422>

51 <https://kirkuktv.net/AR/Details/11998>

52 <https://www.facebook.com/photo/?fbid=696116665415312&set=pcb.696117092081936>

■ IKBY GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'nin (IKBY) en önemli iki siyasi aktörü konumunda bulunan Kürdistan Demokratik Partisi (KDP) ve Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) arasında bir süredir yaşanan gerginliğin yerini uzlaşya bıraktığı bildirildi. Aralık 2022'de KDP ile KYB heyetlerinin birkaç kez bir araya gelerek yaşanan gerginlikten dolayı doldurulamayan bazı bakan koltukları ve parlamentodaki değişiklikler konusunda anlaşma sağladığı kaydedildi.⁵³ Bu konuda açıklamada bulunan KDP'li İçişleri Bakanı Reber Ahmed, her iki partinin, halka daha iyi hizmet vermek için hükümet içerisinde birlikte hareket etmesi gerektiğini söyledi. Diğer yandan edinilen bilgilere göre, IKBY ile Irak hükümeti ilişkilerinden sorumlu bölge bakanlığına KYB'den Ahmet Askeri'nin, Peşmerge Bakanı Şores İsmail'in yerine KYB'den Rebaz Berkoti'nin ve İçişleri Bakan yardımcısı Çeto Salih'ten boşalan koltuğa KYB'li Serkevt Hasan'ın (Serkevti Kube) atandığı belirtildi.⁵⁴ KYB'nin ayrıca KDP kongresinde merkez komiteye seçilen IKBY Parlamentosu Başkan Yardımcısı ile Diyanet ve Vakıflar Bakanının yerine atanan yeni isimlerin parlamentoda oylanacağı oturuma katılmayı kabul ettiği bildirildi. KDP'nin Kasım 2022'de düzenlediği 14. Olağan Kongresi'nde alınan karara göre, partinin merkez komitesine seçilen isimlerin bakanlık veya parlamentoda ikinci bir görev yürütmemesi kararlaştırılmıştı. Buna göre IKBY Parlamentosu Başkan Yardımcısı Hemin Havrami'nin yerine IKBY Parlamentosu KDP Grup Başkanvekili Zana Mela Halid görevlendirilecek. Zana Mela Halid yerine ise Rebvar Babkeyi'nin atandığı belirtilirken Diyanet ve Vakıflar Bakanı Piştivan Sadık'ın yerine de Ahmet Kani'nin atandığı açıklandı.⁵⁵

27 Aralık'ta Bwar News tarafından yayımlanan haberde, İran Devrim Muhafızları Kudüs Gücü Komutanı İsmail Kaani'nin yardımcısıyla bir uyarı göndereceği belirtildi. Mesajın, İran'ın, Süleymaniye'yi kaosa düşüren ve KYB'nin gücünün azalmasına sebep olan her türlü siyasi etkinliğin karşısında olacağı veya yeni parti kurulmasına izin vermeyeceği yönünde olduğu kaydedildi. Böylece İran'ın KYB'den ihraç edilen eski Eş Başkan Lahor Cengi ve Yeni Nesil Hareketi (YNH) Başkanı Şahsuvar Abdulvahid'e uyarıda bulunduğu vurgulandı. Ayrıca ilgili haberde, "KYB Başkanı Bafel Talabani'nin İran'ın isteklerine göre siyaset yürütmesi nedeniyle İranlıların Talabani'ye destek verdiği" ifadesi kullanıldı.⁵⁶

14 Aralık'ta düzenlenen Goran (Değişim) Hareketi Ulusal Konseyi toplantısında istifa eden Goran Hareketi Başkanı Ömer Said Ali, "Bafel Talabani, Goran Hareketi ile KYB'nin birleşmesi istiyor" açıklamasında bulundu. 28 Ağustos 2022 tarihinde yapılan KYB Merkez Karar Yürütme Kurulu (MKYK) toplantısında partinin iç tüzüğünde bazı değişiklikler yapılarak parti

53 <https://www.sharpress.net/all-detail.aspx?Jimare=212336>

54 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/2512202218>

55 <https://haremnews.com/details/37824>

56 <https://www.bwar.news/?per=posts&pewakraw=view&id=4520>

söyledi. Abdurrahman, ihraç edilen tarım ürünleri arasında yer alan ananas, armut, incir, üzüm, nar ve balın; Fransa, İtalya, İsveç, İngiltere, Almanya, Kuveyt, Katar ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) gibi ülkelere gönderildiğini açıkladı.⁶³

29 Aralık Perşembe günü, Süleymaniye Uluslararası Havaalanı'ndan 20 milyon doların yurt dışına götürülmesi girişiminde bulunulduğu aktarıldı.⁶⁴ Konuya ilişkin açıklamada bulunan IKBY Parlamentosu Milletvekili Ali Hamasalîh ile Irak Parlamentosu Kürdistan Adalet Ce-maati (Komal) Grup Başkanvekili Soran Ömer, bu girişim ve sonucunun nereye vardığı konu-sunda açıklama çağrısında bulundu.⁶⁵ Öte yandan bu konuda henüz Süleymaniye Havaalanı yetkilileri ve Süleymaniye'nin resmî yetkilileri tarafından bir açıklama yapılmadığının altı çizildi.⁶⁶

• Sağlık ve Sosyal Hayat

IKBY Sağlık Bakanlığı tarafından paylaşılan verilere göre, IKBY'de tespit edilen toplam yeni tip koronavirüs (Covid-19) vaka sayısı 466 bin 943'e yükselirken virüs nedeniyle hayatını kay-beden kişi sayısının 7 bin 469'da durduğu ve virüsü yenerek sağlığına kavuşan kişi sayısının da 459 bin 458'e ulaştığı belirtildi.⁶⁷

63 <https://www.kurdistan24.net/ckb/story/229522--دهكرنت-و-نهفريقايي-دهكرنت>

64 <https://www.basnews.com/so/babat/789090>

65 https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid09b5CrGuZTTpkuVF31Pyg7bB4xfi2j7NMZA4t551oUXR8r552WJYy5LfxggvcVnSQL&id=100050509268547&mibextid=Nif5oz

66 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/2512202214>

67 https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid02Nfs6YRYcBCXSQzgJtfUhxJChnvaYdxYsPicNRniQQy7412fzp7E5T5VG6zzh1rhsl&id=100064450459235&mibextid=Nif5oz

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Güvenlik

Geçtiğimiz hafta içerisinde KİK silahlı kuvvetlerinde harekât ve eğitimden sorumlu genelkurmay başkan yardımcıları 26 Aralık tarihinde Riyad’da bir araya geldi. Gerçekleştirilen toplantıyla ilgili verilen resmî haberler içerisinde, toplantı sırasında KİK güvenlik kanadı arasında 2023 yılı içerisinde gerçekleşecek önemli tatbikatlarla ilgili önemli projelerin tartışıldığı ve ele alındığı bilgisi aktarıldı.⁶⁸

Körfez’in güvenlik gündemiyle ilgili gündeme gelen bir diğer önemli gelişme ise, Mısır-Suudi Arabistan Askerî İşbirliği Komitesi’nin 9. Toplantısının 30 Aralık 2022 tarihinde Riyad’da gerçekleşmesiyle ilgili oldu. Elde edilen bilgilere göre toplantı, Mısır Deniz Kuvvetlerinin iki hafta boyunca süren Kızıldeniz ve Babü-l Mendep Boğazı’ndaki güvenlik görevini tamamlamasının ardından gerçekleşti. Toplantı sonrasında verilen resmî açıklamada iki taraf arasında Mısır-Suudi Askerî İşbirliği Komitesi muhtırasının imzalandığı bilgisi verildi.⁶⁹

• Ekonomi

Körfez’in ekonomi gündemiyle ilgili meselelerden birisi sporla ilgilidir. Portekizli futbolcu Cristiano Ronaldo, Suudi Arabistan’ın Riyad şehrini temsil eden Al Nassr futbol kulübüyle 2,5 yıllık sözleşme imzaladı. Bu durum, Suudi Arabistan’a da ekonomik anlamda gelir sağlayacağı anlamına gelmektedir. Spor yorumcularına göre Suudi Arabistan, bu transferle ülke futbolunun önünü açmak istedi. Uzmanlara göre Suudi Arabistan, Katar örneğinde olduğu gibi başarılı bir vizyona sahip olduğunu göstermeyi amaçlamaktadır. 31 Aralık tarihinde Al Nassr kulübü tarafından yapılan resmî açıklamada sözleşmeyle ilgili olarak, “Tarih yazılıyor. Bu, kulübümüze daha da büyük başarılar elde etmek için ilham vermekle kalmayıp ligimize, milletimize ve gelecek nesillere, erkek ve kız çocuklarına kendilerinin en iyi versiyonu olmaları için ilham verecek bir imzadır. Yeni evinde evine hoş geldin Cristiano!” mesajı verilmiştir. Bununla birlikte 2023 yılına başarıyla girildiğini vurgulayan Al Nassr kulübü, hedefte 2023 yılının yaz aylarında sözleşmesi sona erecek İspanyol futbol yıldızı Sergio Ramos’un olduğunu açıkladı. Diğer yandan, konuyla ilgili açıklamada bulunan bir diğer önemli isim ise Suudi Arabistan Gençlik ve Spor Bakanı Abdülaziz bin Türki el-Faysal olmuştur. Bakan Abdülaziz, transfer sonrasında Twitter üzerinden yaptığı açıklamasında, “Dünyanın en iyi oyuncularından sayılan futbol yıldızının Suudi Arabistan’da yeni kariyerine başlamasına çok memnun kaldım. Suudi Arabistan’a hoş geldin Cristiano. Tüm diğer takımların da benzer yıldız oyuncuları kadrolarına dâhil edebilmek için yardımcı olacağız” mesajını verdi. Suudi Arabistan,

68 <https://www.gcc-sg.org/ar-sa/MediaCenter/NewsCooperation/News/Pages/news2022-12-26-1.aspx>

69 <https://www.yenisafak.com/ar/world/3703933>

ilgili hamlesini ekonomik kaynakların çeşitlendirilmesini temel hedef olarak ortaya koyan Vizyon 2030 çerçevesinde gerçekleştirdi.^{70 71}

• Siyaset

Körfez'in siyasi gündemiyle ilgili gündeme gelen en önemli gelişmelerden bir tanesi, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) Devlet Başkanı Muhammed bin Zayid'in, Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamed ile telefon görüşmesi gerçekleştirilmesiyle ilgili oldu. 5 Aralık tarihinde Katar'ı ziyaret eden BAE Devlet Başkanı Muhammed bin Zayid'in 30 Aralık tarihinde de Katar Emiri Temim ile telefon görüşmesinde bulunduğu ve liderlerin karşılıklı siyasi ve ortak çıkar alanlarını görüştüğü ifade edildi.⁷²

Elde edilen son bilgilere göre, Kuveyt'te son 37 gün içerisinde devlet kurumlarında istifa eden kişi/vasıflı memur sayısı 16'ya yükseldi. Başkent Kuveyt şehri merkezli Al Qabas gazetesi yazarları, durumun derhâl düzeltilmesi için devletten destek talebinde bulundu. Geçtiğimiz hafta içerisinde bir araya gelen Al Qabas uzmanları ve yazarları, durumun devlete karşı olumsuz etki yaratacağını, sorunun çözülmesi için devletin gerekli adımları atmasının gerektiğini vurguladı.⁷³

70 <https://www.aljazeera.com/news/2022/12/31/portugals-cristiano-ronaldo-joins-saudi-arabia-club-al-nassr>

71 https://twitter.com/AlNassrFC_EN/status/1608935670520909825?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwterm%5E1608935670520909825%7Ctwgr%5Eaaa15c610a857e87eedb1c01cf2f31f3704e615e%7Ctwcon%5Es1_&ref_url=https%3A%2F%2Fwww.aljazeera.com%2Fnews%2F2022%2F12%2F31%2Fportugals-cristiano-ronaldo-joins-saudi-arabia-club-al-nassr

72 <https://www.aljazeera.net/news/2022/12/30/امير-قطر-يتلقى-اتصالا-من-رئيس-الإمارات>

73 <https://www.alqabas.com/article/5902520-16-يومًا-37-قياديا-استقالوا-خلال>

■ KUZAY AFRİKA GÜNDEMİ

• Mısır

Mısır'da ekonomik durum ülkenin gündeminde önemli yer tutmaktadır. Ülkede altın fiyatları önemli ölçüde artarak tüm zamanların rekor seviyesini görmüştür. Uzmanlar Mısır'ın zayıflayan para birimi nedeniyle döviz sıkıntısını çözmek için altın ihraç edildiğini bunun da altın fiyatlarında ciddi artışlara yol açtığını belirtmekte. Mısır ekonomisi 2022 yılında gerçekleşen iki devalüasyona rağmen hâlen döviz sıkıntısı çekmektedir. Zayıflayan Mısır lirası bireylerin tasarruflar değerlerini korumak için altına olan taleplerini arttırdığı ve altın fiyatlarının buna bağlı olarak da yükseldiği belirtilmektedir. Mısır Merkez Bankası geçen hafta faizleri yükseltmişti. Durumla ilgili olarak banka yaptığı açıklamada, döviz piyasasını düzenlemek ve yakın gelecekte parasal istikrarı sağlamak için gerekli tüm önlemlerin alındığını belirtti. Yapılan açıklamada ayrıca döviz piyasasıyla ilgili yasa dışı uygulamalar ve çabuk kâr elde etmeye yönelik yasa dışı girişimler gözlemlendiği belirtildi.^{74 75}

Öte yandan Mısırda bir projenin açılışında konuşan Cumhurbaşkanı Abdülfettah Sisi, Mısırın piyasadaki dolar arzı kıtlığından kaynaklanan baskıya aldırış etmeden ulusal projelere harcama yapmaya devam ettiğini söyledi. Sisi ülkenin güncel duruma rağmen ulusal projelere yapılan harcamaları kısmayacağını belirtti. Rusya-Ukrayna savaşının patlak vermesinden bu yana 23 milyar dolardan fazla yatırım fonu ülkeyi terk etti.⁷⁶

İran Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Nasser Kanaani yaptığı açıklamada İran'ın Mısır ile ilişkiler kurmak için herhangi bir sorun olmadığını açıklamıştır. Kanaani, İran Dışişleri Bakanı ile Mısır'lı mevkidaşı arasında Ürdün'ün başkenti Amman'da yakın zamanda düzenlenen bölgesel bir konferansın oturum arasında yapılan görüşmeyi olumlu bir adım olarak nitelendirdi. Irak Başbakanı'nın, İran ile Mısır arasındaki müzakereleri hızlandırmaya yönelik önerisi hakkında konuşan Kanaani, İran'ın "İran-Mısır ilişkilerinde atılan her türlü olumlu adımı memnuniyetle karşıladığını" belirtti.⁷⁷

• Libya

BM Libya Özel Temsilcisi Abdoulaye Bathily, BMGK'ye, seçimlerin gerçekleşmesi için Libya Devlet Yüksek Konseyi ve TM'nin bir mutabakata varamaması hâlinde alternatif mekanizmalar oluşturma çağrısında bulundu. Birleşmiş Milletler (BM) Libya Özel Temsilcisi Abdoulaye Bathily'nin, seçimlerin gerçekleşmesi konusunda Libya Devlet Yüksek Konseyi ve Temsilciler Meclisinin (TM) bir mutabakata varamaması hâlinde alternatif mekanizmalar oluşturma yönündeki çağrısı Batılı ülkelerden destek buldu. ABD, İngiltere, Almanya ve İtalya, Bathi-

74 <https://www.reuters.com/world/africa/egypts-central-bank-taking-action-regulate-forex-market-2022-12-26/>

75 <https://www.reuters.com/markets/commodities/gold-price-soars-egypt-local-currency-weakens-2022-12-27/>

76 <https://www.middleeastmonitor.com/20221227-egypt-sisi-says-government-will-not-reduce-projects-spending/>

77 <https://global.chinadaily.com.cn/a/202301/02/WS63b2d2c9a31057c47eba7450.html>

liy'nin çağrılarını doğrultusunda seçimlerin gerçekleşmesi için Libya Devlet Yüksek Konseyi ve TM'nin bir mutabakata varmaması hâlinde alternatif mekanizmaların oluşturulabileceğini açıkladı. Libya'da 24 Aralık 2021'de planlanan başkanlık ve genel seçimlerin başarısızlığının üzerinden bir yıl geçti. Ülkedeki siyasi güçlerin hepsi mevcut krizin aşılması için seçimlerin gerçekleşmesini istediklerini dillendiriyor olsa da bu konuda henüz ilerleme kaydedilmedi.⁷⁸

Libya'nın başkenti Trablus'u Terhune kentine bağlayan yolun yeniden yapım ve genişletme çalışmalarına törenle başlandı. Projenin başlangıcı dolayısıyla Trablus'un güneydoğusunda-ki Salahaddin bölgesinde düzenlenen törene Libya Ulaştırma Bakanı Muhammed eş-Şuhubi de katıldı. Bakan Şuhubi, yaptığı açıklamada 82 kilometrelik yol yapım ve genişletme projesini Türk-Libya ortaklığında kurulan şirketin hayata geçireceğini belirtti. Bu kapsamda birçok Türk şirketin Libya'da faaliyet gösterdiğini hatırlatan Şuhubi, "Türk firmaları Libya'da hâlen Trablus Uluslararası Havaalanı, Sebhe Havaalanı, Sebhe-Ubari ve Ummul Eranib-Katron yolu yapımının yanı sıra Misrata kenti ve Libya'nın batısında birçok projeyi hayata geçirmek için çalışıyorlar" şeklinde konuştu.⁷⁹

• Cezayir

Cezayir Cumhurbaşkanı Abdülmecid Tebbun, Fransa merkezli gazete LeFigaro'ya verdiği demeçte ülkesinin Fas ile savaştan kaçınmak için diplomatik ilişkileri kesmeye karar verdiğini açıkladı. Tebbun, Cezayir'in Fas ile ilişkilerini kesmesinin nedeninin iki ülke arasında 1963'ten bu yana yaşanan sorunlar olduğunu belirtti. Tebbun, Cezayir'de 80.000 Faslinin yaşadığını doğrularak, "Sorun yaratan Fas rejimidir ve Fas halkının bununla hiçbir ilgisi yoktur" şeklinde konuştu. Fas millî takımının Dünya Kupası'ndaki başarısıyla ilgili olarak da konuşan Tebbun, "Elbette... Fas millî takımını Dünya Kupası'nda Mağrip ve Arap futbolunu onurlandırdığı için takdir ettim çünkü Fas halkı da bizi Afrika Uluslar Kupası'nı kazandığımız için alkışlamıştı" şeklinde konuştu. Cezayir, Kabylie bölgesinde yaz aylarında gerçekleşen orman yangınlarından Rabatı sorumlu tutarak 2021'de Fas ile bağlarını kesmeye karar vermişti.^{80 81}

Türkiye Adalet Akademisi ile Cezayir Hakimlik Yüksek Okulu arasında hâkim, savcı ve hâkim eğitmenlerinin eğitimiyle yargısal alandaki iş birliğine yönelik mutabakat zaptı imzalandı. Başkent Cezayir'deki Adalet Bakanlığında düzenlenen imza törenine Adalet Bakan Yardımcısı Hasan Yılmaz, Cezayir Adalet Bakanı Abdurreşid Tıbbi, Türkiye Adalet Akademisi Başkanı Muhittin Özdemir, Cezayir Hakimlik Yüksek Okulu Genel Müdürü Abdülkerim Cadi, Türki-

78 <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/bm-temsilcisi-libyada-secimlerin-duzenlenmemesi-halinde-alternatif-uretme-cagrisi-yapiyor/2775311>

79 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-da-yapimini-turk-libya-ortakliginin-ustlendigi-trablus-terhune-yolu-projesinde-ilk-kazma-vuruldu/2774039>

80 <https://www.morocoworldnews.com/2022/12/353287/president-abdelmadjid-tebboune-algeria-cut-ties-with-morocco-to-avoid-war>

81 <https://www.middleeastmonitor.com/20221231-algeria-president-severing-relations-with-rabat-an-alternative-to-war/>

ye'nin Cezayir Büyükelçisi Mahinur Özdemir Göktaş ile yetkililer katıldı. Adalet Bakan Yardımcısı Yılmaz, yaptığı açıklamada bugünün Türkiye ile Cezayir arasındaki ilişkilerin 506. yıl dönümü olduğunu hatırlatarak Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 2018'de Cezayir'e gerçekleştirdiği ziyaretle iki ülke arasındaki ilişkilerin büyük bir ivme kazanarak sürdüğünü vurguladı.⁸²

Cezayir Merkez Bankası Başkanı yaptığı açıklamaya göre, Cezayir'in döviz rezervleri 2022 yılı sonunda 60 milyar doları buldu. Başkan Salah-Eddine Taleb, gazetecilere verdiği demeçte, mevcut rezervlerin iki buçuk yıl boyunca ülkenin mal ve hizmet ithalat ihtiyacını karşılayacağını söyledi.⁸³

• Fas

I24 News haber ajansının bildirdiğine göre, İsrail'in yeni atanan Dışişleri Bakanı Eli Cohen ABD aracılığıyla İbrahim Anlaşmaları (Abraham Accords) kapsamında İsrail'le diplomatik ilişkileri normalleştiren Arap ülkelerinden temsilcilerle bir zirveye katılmak üzere Mart 2023'te Fas'ı ziyaret etme planlarını açıkladı. Cohen, geçen hafta düzenlenen bir törenle ülkenin yeni dışişleri bakanı olarak yemin etti ve törende İbrahim Anlaşmalarının rolünü överek anlaşmaların Ortadoğu'yu dramatik bir şekilde değiştirdiğini belirtti. Cohen bu anlaşmaların ekonomik getirilerinin ötesinde İsrail'le bağların normalleştirilmesinin bölgenin istikrarının güçlendirilmesine katkıda bulunduğunu savundu.⁸⁴

İsrail Cumhurbaşkanı Isaac Herzog, Fas Kralı 6. Muhammed'e gönderdiği mektupta Holokost sırasında Yahudileri koruduğu için Fasla minnettarlığını ifade etti. Mektupta İsrail Devlet Başkanı, "İsrail Devleti ve Yahudi halkı, nesillerdir krallığın Yahudi cemaatinin güvenliğini, refahını ve kültürel mirasını korumak için harekete geçen majestelerine ve Fas halkına şükran ve takdirlerini sunmak istiyor" ifadelerini kullanmıştır. Kral 5. Muhammed, Fransa'da kurulan Nazi destekli Vişi hükûmetinin 250 bin Yahudiyi Avrupa'daki toplama kamplarına sürme talebini reddetmişti.⁸⁵

• Tunus

Tunus'ta 2015 yılında terör saldırılarının ardından ilan edilen olağanüstü hâlin (OHAL) 30 Ocak 2023'e kadar uzatıldığı bildirildi. Resmî Gazete'de yayımlanan cumhurbaşkanlığı kararnameğine göre, 31 Aralık'ta sona erecek olan OHAL 30 Ocak 2023'e kadar uzatıldı. Tunus'ta OHAL son olarak 18 Şubat 2022'de, Cumhurbaşkanı Kays Said tarafından yıl sonuna kadar uzatıldı. Başkent Tunus'un Muhammed Hamis Caddesi'nde 24 Kasım 2015'te Cumhurbaş-

82 <https://www.aa.com.tr/tr/politika/turkiye-ile-cezayir-adalet-alaninda-isbirligi-mutabakat-zapti-imzaladi/2774024>

83 <https://www.middleeastmonitor.com/20221227-algeria-foreign-reserves-down-to-60bn-by-end-of-2022/>

84 <https://www.morocoworldnews.com/2023/01/353341/israels-new-foreign-minister-to-attend-abraham-accords-summit-in-morocco>

85 <https://www.morocoworldnews.com/2022/12/353247/israel-thanks-morocco-for-protecting-jewish-community-during-holocaust>

kanlığı Muhafız Alayı'nı hedef alan bombalı saldırı sonrası ülkede ilan edilen bir aylık olağanüstü hâlin, sonraki süreçte birçok kez uzatılmasına karar verildi. Uygulama, İçişleri Bakanlığı ve güvenlik birimlerine "toplantıların yasaklanması, sokağa çıkma yasağı, mahkeme izni olmaksızın arama emri ve basını denetleme" gibi olağanüstü yetkiler sağlamaktadır.⁸⁶

Tunus Genel İşçi Sendikası (UGTT) 25 ve 26 Ocak tarihlerinde hükûmetin kamu şirketlerini "marjinalleştirmesini" protesto etmek amacıyla hava, kara ve deniz taşımacılığı işçilerinin düzenleyeceği iki günlük grev çağrısında bulundu.⁸⁷

Tunus Maliye Bakanı Sihem Boughdiri gazetecilere verdiği demeçte, önümüzdeki yıl için (2023) devlet ihtiyaçlarını karşılamak için yaklaşık 23,5 milyar dinar (7,2 milyar dolar) borçlanması gerekeceğini belirtti. Mali plana göre ise bu paranın 4 milyar dolardan fazlasını denizaşırı ülkelerden ararken yerel bankalardan yaklaşık 3 milyar dolar borçlanma planlanmaktadır. Bu plan ülkenin IMF'den alacağı 1,9 milyar dolarlık kurtarma paketi dâhil edilmiş şekilde planlandı fakat eski Tunus Katar Büyükelçisi Ahmet El Kadisi sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada IMF'in Risk Yönetimi Departmanı tarafından yayımlanan ve ülkenin önümüzdeki dönemde siyasi çalkantılı bir dönemin eşiğinde olduğunu belirten bir rapor nedeniyle olma ihtimali nedeniyle Tunus dosyasının görüşülmesini mart ayı sonuna ertelediğini açıkladı.^{88 89 90}

86 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunusta-ohal-bir-ay-daha-uzatildi/2776576>

87 <https://www.reuters.com/world/africa/tunisian-union-approves-two-day-strike-by-transport-workers-2022-12-28/>

88 <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-12-30/tunisia-hikes-rates-as-inflation-surges-policy-tensions-bubble?leadSource=verify%20wall>

89 <https://www.hurriyetdailynews.com/tunisia-to-raise-new-taxes-to-close-budget-deficit-179647>

90 <https://www.middleeastmonitor.com/20221229-imf-delayed-loan-file-due-to-fears-of-major-political-upheavals-ex-tunisia-envoy-says/>

HAFTALIK RUSYA BASIN ANALİZİ

(26 ARALIK 2022-1 OCAK 2023)

• ABD'nin Suriye'deki Askerî Devriyeleri Rusya ve İran'a Meydan Okuyor

ABD'nin, Suriye'deki IŞİD üyelerine yönelik devriyeleri hızlandırması Rusya basınına yansıtılarak değerlendirildi. "Nezavismaya" gazetesinin 26 Aralık sayısında yayımlanan "[ABD'nin Suriye'deki Askerî Devriyeleri Rusya ve İran'a Meydan Okuyor](#)" başlıklı uzman görüşlerine dayanan yazıda söz konusu haber, "Pentagon, İslamcılara yönelik operasyonlarda rekor bir artış olduğunu duyurdu" ifadeleriyle değerlendirildi. Yazıda görüşlerine başvurulmuş Rus Askerî Uzman Yuri Lyamin'e göre, bu tür ABD devriyeler genel olarak Suriye'nin doğusu ve kuzeydoğusunda gerçekleştirilmesi nedeniyle Suriye ve Suriye'de bulunan Rus Ordusuyla çatışma riski çok düşüktür: "Söz konusu bölgeler çoğunlukla ABD ile yakın bağlantı içerisinde olan Kürt güçlerinin kontrolü altındadır. Hükûmet güçlerinin denetiminde olan bölgelere devriye düzenleme girişimleri durumunda, tırmanma olasılığı önemli ölçüde artar. Büyük ihtimalle, Washington'daki karar vericiler bu tür risklerin olabildiğini fark ediyor." Analist, devriyelerin yoğunluğundaki artışın tehlikeyi artırmakla kalmayıp ABD'nin, Suriye ve müttefiki olan İran ile ilişkilerinin daha da kötüleşmesine yol açabileceğine de dikkat çekti. Lyamin, Şam ve Tahran'ın şimdiden Suriye'deki ABD askerî varlığı konusunda hevesli olduklarını ifadelerine ekledi.

• Türkiye, Suriye Ekonomisini Kurtarabilir mi?

Moskova Devlet Uluslararası İlişkiler Enstitüsünde araştırmacı Artem Adrianov, "Rossiya v Global'noy Politike" uluslararası ilişkiler dergisinde yayımladığı makalede, Türkiye'nin Suriye ekonomisine yardım etme olasılığını ve bu yönde ortaya çıkan engelleri ele aldı. "[Türkiye, Suriye Ekonomisini Kurtarabilir mi?](#)" başlıklı yazıya göre, Rusya, Suriye ve Türkiye savunma bakanları arasında 28 Aralık 2022'de Moskova'da gerçekleştirilen görüşmeler, Suriye kriziyle ilgili önemli değişikliklerin habercisi olacak: "Nitekim askerî-politik sorunların çözümünü, ticari ve ekonomik ilişkilerin restorasyonu izleyebilir." Bunun yanı sıra analist, Suriye krizi etrafındaki çelişkiler yumağının oluştuğuna ve Moskova ve Ankara'nın bu sorunu çözüp çöze bilmeyeceği ihtimallerine de dikkat çekmiştir. Suriye'deki altyapı ve konut binalarının restorasyonu konusunun hâlâ geçerli olduğunu ifade eden uzman, Şam'ın ekonomik kriz bağlamında, başta müttefikleri olan Rusya ve İran'ın dış yardımına güvenebildiğini ancak bu bağlamda da sorunlar olduğunu ifade etti: "Moskova, kaynaklarını yeni ilhak edilen bölgelerdeki altyapının büyük ölçekli restorasyonuna yoğunlaştırırken, Tahran iç istikrarsızlık dalgasıyla başa çıkmaya ve kendi ekonomisindeki krizin şiddetini azaltmaya çalışıyor. Bu şartlar altında Suriye'ye desteği Türkiye sağlayabilir." Analiste göre, mevcut koşullarda Ankara, ikincil yaptırımlardan bir nevi muafiyet elde edebildi: "Türkiye, Rusya ile Batı arasın-

daki çelişkileri ustaca oynuyor ve krizden krize bir şekilde her iki tarafa da yararlı olduğunu kanıtlamayı başarıyor. Bu hamle yüksek enflasyona ve kendi diğer ekonomik sorunlarına rağmen, Suriye'nin yeniden inşasında yer almasına olanak sağlayabilecektir." Uzmana göre Türkiye, Suriye ekonomisini destekleyecek kaynaklara ve siyasi iradeye sahip olsa da Şam bütçesi Türk şirketlerinin hizmetlerini karşılayacak boyutta değildir: "Geçen süre zarfında, Suriye ekonomisi büyük ölçüde, İran şirketlerinin ülkenin ana sanayilerine erişim sağlaması karşılığında Tahran kredileriyle desteklendi. Petrol sahalarına gelince, ABD'nin desteğiyle Irak'a petrol ihraç eden Kürt oluşumları tarafından kontrol ediliyor. Bu nedenle Türkiye'nin Suriye ekonomisinin restorasyonuna katılma olasılığı, dış aktörler arasındaki karmaşık çelişkiler yumağına dayanmaktadır." Adrianov, Suriye ekonomisine yardımla ilgili durumu şu şekilde özetledi: "Moskova toplantısı durumun çözümüne yardımcı olabilse de ancak ipin diğer ucunun Washington'a uzanması çözüm olasılıklarını azaltır. Nitekim ABD, Suriye'deki durumu, Türkiye ve Rusya üzerinde bir baskı aracı olarak görüyor. Küresel siyasi krizin, Suriye çatışmasına dâhil olan tarafları, bu düğümleri çözmeye mi yoksa daha da sıkılaştırmaya mı teşvik edeceği, 2023'te Ortadoğu siyasetinin entrikalarından biri olacaktır."

• ABD'nin Ölümcül Hatası Neye Yol Açacak?

İsrail Savunma Bakanı Benny Gantz'ın yaptığı açıklamada, İsrail'in iki veya üç yıl içinde İran'ın nükleer tesislerine saldırı düzenleyebileceğiyle ilgili ifadeleri Rus istihbarat albayı, gazeteci Evgeny Umerenkov tarafından "Komsomolskaya Pravda" gazetesine değerlendirildi. Gazetenin 29 Aralık sayısında yayımlanan "[ABD'nin Ölümcül Hatası Neye Yol Açacak?](#)" başlıklı yazıya göre, herkes Ukrayna'daki olaylara kapılırken, dünya savaşına neden olabilecek diğer çatışmaları bir şekilde unuttular: "Uzun zamandır tırmanan İran-İsrail çatışması bu olaylardan sadece biridir ve her an patlayabilir." Uzman, İsrail'in tepkisinin nedenlerini şu şekilde ifade etti: İranın nükleer programına ilişkin uluslararası anlaşmanın Trump'ın çabalarıyla bozulmasının ardından Tahran, uranyum zenginleştirme çalışmalarına devam ettiğini saklamadı: "Nitekim İran devlet medyası geçen ay uranyumun yüzde 60 zenginleştirme seviyesine ulaşıldığını belirtti. Bir nükleer silah yaratmak için yüzde 90 seviyesi gerekir." Yazıda İsrail-İran çatışması bağlamında Rusya'nın tutumuna da dikkat çekildi: "Batı tarafından 'kundakçı' olarak etiketlenen Rusya gerek İsrail gerekse İran ile iyi ilişkiler içerisindedir. Nitekim Tel Aviv ile Tahran arasındaki çatışmanın keskin bir şekilde şiddetlenmesi durumunda, her iki tarafın da güvendiği bir arabulucu olarak hareket edebilecek ve onları bir felaket senaryosundan korumaya yardımcı olabilecek taraf Moskova'dır. Rusya'ya "saldırgan" değil, gerçek bir barışçı olma yeteneğine sahiptir."

• Bibi Yeniden Yönetmeye Hazır

Rusya Bilimler Akademisi Doğu Bilimleri Enstitüsü İsrail ve Yahudi Toplulukları Çalışmaları Bölümü Araştırma Görevlisi Sergey Melkonyan, "Ekspert" dergisine verdiği demeçte üçüncü kez İsrail başbakanlığını resmen devralan Binyamin Netanyahu'nun iç ve dış politikasını-

da olası gelişmeleri değerlendirdi. Derginin 31 Aralık sayısında yayımlanan [“Bibi Yeniden Yönetmeye Hazır”](#) başlıklı demeçte Netanyahu’nun, ülkenin dış politikası için belirlediği üç ana önceliklerinden biri olan, “Batı Şeria’da genişlemeye devam edilmesi” üzerinde duruldu. Uzman, “Netanyahu’nun, Arap Birliği ülkeleriyle ilişkileri geliştirmek için Batı Şeria konusunda taviz mi verecek, yoksa tüm cephelerde aynı anda mı harekete geçecek?” sorusunu şu şekilde yanıtladı: “Batı Şeria’da genişleme konusu ve Suudi Arabistan ile diplomatik ilişkiler kurma niyeti ilk bakışta birbirini dışlayan görevler gibi görünüyor. BAE ile bir anlaşma imzalanırken aynı numaranın ne kadar ustaca uygulandığını hatırlıyoruz. Bu sefer biraz farklı olabilir. Dolayısıyla Batı Şeria’da kademeli olarak denetim kurulması devam ederken Riyad ile ilişkiler gelişecektir. Suudi Arabistan için Filistin meselesinin, İran sorununa göre ikinci planda olduğunu fark eden İsrail, büyük ihtimalle uygun fırsatı bekleyerek kırmızı çizgileri geçmeyecektir.” Demeçte, İsrail ve ABD müttefik olsalar da ancak Netanyahu ile Biden arasındaki ilişkilerin iyi olmadığı ve bu bağlamda İsrail Başbakanı’nın, ABD Başkanı’na Cumhuriyetçiler üzerinden baskı uygulama olasılıklarının olup olmadığı soruldu. Analist, Obama dönemine kıyasla şimdi İran-ABD Anlaşmasının beklenmediği için ABD-İsrail ilişkilerin gündeminde ciddi bir sorunun olmadığını belirtti: “Tüm bunların yanı sıra ABD, Rusya bağlamında İsrail’e baskı uygulamaya çalışacak. Ve bu durumda Netanyahu, Türk formatını dengeleyerek İsrail’i görüşmeler için bir platform olarak sunabilir.” Tel Aviv-Moskova ilişkilerine de değinen analist, İsrail için Rusya ile ilişkilerin Suriye bağlamında bir güvenlik faktörü olduğunu ifade etti: “Putin ile Netanyahu arasındaki kişisel güven ilişkisi sayesinde bir dizi hassas mesele oldukça hızlı bir şekilde çözüldü ve bu bağlantının devam edeceği muhtemeldir.” İsrail Başbakanı’nın Kiev’e silah gönderme olasılığına gelince, uzman soruyu şu şekilde yanıtladı: “İsrail, Rusya ile İran arasındaki askerî-teknik iş birliği seviyesinden hoşlanmayabilir. Üstelik, İran’a çok işlevli Rus Su-35 savaş uçakları gibi yeni silahların tedarik edilmesi durumu daha da hassaslaştırır.” Analist, tüm bunların pazarlığa konu olabilecek anlaşmalar olduğunu sözlerine ekledi.